

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:

YILMAZ, N. (2020). Klasik Arap Edebiyatında Aykırı Bir Şair Ebü Mihcen es-Sakafî. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24 (4) , 1607-1615

Klasik Arap Edebiyatında Aykırı Bir Şair Ebü Mihcen es-Sakafî

NurullahYILMAZ^(*)

Özet: Arap edebiyatı tarihinde “Muhadram şairler” olarak bilinen hem Cahiliye hem de İslâmî dönemde yaşamış olan şairlerden birisi olan Ebü Mihcen es-Sakafî'nin asıl adı Abdullah b. Habîb'tir. Çevresi tarafından iyi bir binici, iyi bir savaşçı, güçlü bir kişiliğe sahip mert, yiğit ve cömert bir kişi olarak tanınırdı. Tüm bu üstün vasıflarının ötesinde meşhur bir şairdi. İslâm dinini kabul ettikten sonra kişiliğini ve şairliğini adeta taçlandırmış olmasına rağmen içkiye olan düşkünlüğü ve Müslüman olduktan sonra da içki içmeye devam etmesi onu Arap edebiyatı tarihi ve aynı zamanda İslâm Tarihi'nin tartışmalı bir ismi haline getirmiştir. Biz de bu çalışmamızda Ebü Mihcen es-sakafî'nin eski Cahiliye adetleri ile sonradan kabul ettiği yeni din olan İslâm'ın temel kuralları ve öğretileri arasında yaşadığı gelgitler ve bunun şiirine yansımaları biçiminde içine düştüğü çelişkiyi bir nebze olsun irdelemeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Ebü Mihcen es-Sakafî, Muhadram şairler, gazel, hamr, Kadisiye olayı, had cezası

An Contrary Poet in Classical Arabic Literature Abu Mihcen es-Sakafî

Abstract: Abu Mihcen ath-Thakafy, is one of poets who lived in both the Ignorance (Jahiliya) and the Islamic period known as “Mohadram poets” in the history of Arabic literature. His name was Abdullah b. Habîb. He was by his surroundings as a good rider, a good warrior, a merciful, brave and generous person with a strong personality. Beyond all these superior qualities, he was a famous poet. Although he had crowned his personality and poetry after accepting Islam, he has very fond of drinking and continued drinking after becoming a Muslim. Thus, he became a controversial name of both of Arabic literature and Islamic History. In this study, we tried to examine the tides and contradiction in which Abu Mihcen ath-Thakafy lived between the old rules of Jahiliya and the basic rules and teachings of the new religion, Islam.

Keywords: Abu Mihcen ath-Thakafy, the Mohadram poets, the lyric poet, the drink poets, war of Qadisiya, the striking penalty

Makale Geliş Tarihi: 25.09.2020

Makale Kabul Tarihi: 19.12.2020

I. Giriş

Arap şiirinin en eski türlerinden biri olan “gazel” modern şiir türündeki “ lirik şiir” ifadesinin karşılığıdır. Hiç kuşkusuz gazel türü, Klasik Arap şiir tarihinde Arap şairlerin en derin duygu ve düşüncelerinin dışavurumunun bir ifadesidir. Gazel ile şair bazen doğrudan bir kadının güzelliğini dile getirir, bazen de âşık olduğu kadın veya başka bir varlığa karşı duyduğu aşk, üzüntü, ümit, ümitsizlik vs. duygularını dışa vurur. (‘Abdunnûr, 1984: s. 186-187)

Câhiliye döneminde gazel, kadın ve aşktan bahseden küçük şiirleri için kullanılırdı. Bu dönemde kaside formatıyla yazılan şiirlerin “nesib” diye adlandırılan giriş kısmında

^{*)} Doç.Dr. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü (e-posta: nurullah.yilmaz@atauni.edu.tr) ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1354-7991>

Bu makale araştırma ve yayın etiğine uygun hazırlanmıştır iThenticate[®] intihal incelemesinden geçirilmiştir.

şair, sevgilisinden söz ederek ona duyduğu aşk ve özlemini dile getirir, ardından onunla yaşadığı maceralarını diğer tabiat olaylarıyla iç içe bir şekilde anlatırdı. Bu bağlamda Cahiliye şiirinde kadının ruh ve ahlak güzelliğinden çok yüz ve diğer beden özelliklerinden bahsedilirdi. (Demirayak, 2009, 1: s. 142-143)

İslâm'ın ilk döneminde şekil olarak yerleşik Cahiliye şiir geleneği devam etmiş olmakla birlikte yeni yeni tesis edilen İslam dininin etkisiyle şairler kadınlara karşı duygu ve düşüncelerini açıkça ifade etmekten çekinmişlerdir. Fakat bu durum yine de bu dönemde gazel türünün tamamen ortadan kalktığını göstermez. Aksine bu dönemde de şairlerin şiirlerini söylediği gazel türü şiirler bilhassa düğün törenlerinde kadınların eğlence maksadıyla söylediği hoş nağmeler olarak varlığını sürdürmüştür. (Demirayak 2009 2: s. 122-123)

İlk İslâmî dönem gazel şairlerini iki grupta incelemek mümkündür. Bunlardan ilki, Cahiliye dönemi şiiri etkisi altında şiir söylemeye devam edenler, ikinci grup ise Müslüman olduktan sonra yepyeni bir hayat yaşamaya başlayıp şiir anlayışlarını İslâm dini sınırları içerisinde çerçevlendiren şairlerdir. Makale konumuz olan Ebû Mihcen es-Sakafî'nin de aralarında bulunduğu birinci grup şairler, Müslüman olmakla birlikte sosyal yaşantı olarak Cahiliye dönemi gelenek ve göreneklerinin etkisi altından tamamen kendilerini kurtaramamışlar, Cahiliye dönemi şairlerinin izinde gitmeye ve tıpkı onlar gibi şiir söylemeye devam etmişlerdir. Hatta İslâm dininin kesin olarak yasaklamış olmasına rağmen içki içmek, kadınlara karşı zaaf göstermek gibi kişisel eğilimler içinde bulunmuşlardır. İlerleyen zamanlarda bu grup şairlerden bir kısmının tövbe edip bu huylarından vazgeçtiği görüldüğü gibi, bazılarının ise şiirlerinde kendilerine has üslup ve yöntemler geliştirmek suretiyle bu özelliklerini gizledikleri görülmüştür. İkinci grup şairlere gelince, onlar yeni din olan İslâm'ın temel kuralları ve Peygamber'in öğretilerine sıkı sıkıya bağlı kalıp şiirlerini dahi bu kurallara göre şekillendirmişlerdir. Nitekim "Peygamber şairleri" olarak bilinen Hassân b. Sâbit, Abdullah b. Revaha ve K'ab b. Mâlik bu grupta sayılan ender şairlerdir. (Faysal, 1986: s. 230-231)

II. Ebû Mihcen Es-Sakafî

A. Hayatı

Asıl adı Abdullah b. Habîb olup Arapça "Başı eğik" anlamına gelen "Ebû Mihcen" onun künyesidir. Tâif şehrinin önde gelen kabilelerinden Benî Sakîf kabilesine mensuptur. Nitekim es-Sakafî nisbesini de buradan almıştır. Hem Cahiliye, hem de Sadru'l-İslâm dönemlerinde yaşamış olduğu için Muhadramûn şairlerinden sayılmıştır. Müslüman olmadan önceki hayatı pek bilinmemektedir. Şairliğinin yanı sıra usta bir binici ve savaşçı olarak ta tanınmıştır. Hz. Peygamber'in Tâif'i kuşattığı sırada hâkim bir tepeden Taif kalesi üzerindeki Müslümanları ok atmak suretiyle sürekli rahatsız etmiş, attığı oklardan biri Hz. Ebubekir'in oğlu Abdullah'a isabet ederek yaralanmasına, akabinde ise ölümüne sebep olmuştur. Hicretten yaklaşık 30 sene sonra 650 m. senesinde Hz. Osman'ın hilafeti döneminde İran topraklarına yapılan bir fetih hareketi sırasında öldüğü rivayet edilmektedir. (Talu, 1994: s.188) Müslüman olduktan sonra içkiye düşkünlüğünden dolayı devlet otoritesi tarafından sürekli kontrol altında tutulmuş, hatta

Halife Ömer tarafından İslâm tarihinde bir kişinin işlediği toplumsal bir suçtan dolayı sopayla vurma olarak bilinen “had” cezasına çarptırılmıştır. (el-İsfahânî, 1979: s. 137)

Aslında Ebû Mihcen es-Sakafî'nin hayatı İslâm dini ile birlikte Müslümanlığı kabul edip Cahiliye döneminde kendilerinde yer etmiş olan gelenek ve göreneklerden tam olarak kendisini sıyırıp çıkmış olanlara iyi bir örnektir. Çünkü “Muhadram şairler” olarak bilinen bu grup şairler kendilerini Cahiliye dönemi alışkanlıklarından kendilerini tam olarak kurtaramamışlardır. Aynı şekilde Ebû Mihcen es-Sakafî de İslâm dininin emrettiği kanunlara itirazsız uymak isteği göstermekle birlikte içkiye olan zaafı karşısında bir türlü nefisini kontrol edememiş, içki içmekten uzak kalamamıştır. (Faysal, 1986: s. 223)

Her ne kadar içkiye olan düşkünlüğünden dolayı şairler içinde hep tartışılan bir kişilik olsa da şairliği açısından tüm edebî ve sosyal çevrelerde, hatta şiir otoriteleri nezdinde her zaman kendisini kabul ettirmesini bilmiştir. Aşağıdaki beyitleri onun özellikle fahr (övünme) ve hamaset (kahramanlık) konularında ne derece güçlü bir edebî üsluba ve bunun yanı sıra sağlam bir kişiliğe sahip olduğunun göstergesidir. (es-Sakafî, 1983: s. 3, 6. Ferrûh, 1981: s. 294)

لَا تَسْأَلِي النَّاسَ عَنْ مَالِي وَ سَأَلِي الْقَوْمَ: مَا حَزَمِي وَمَا خُلِقِي؟
كَثْرَتِهِ
أَلْقَوْمٌ أَعْلَمُ أَنِّي مِنْ إِذَا تَطَّيَّشَ يَدُ الرَّعْدِ دة
سِرَاتِهِم
قَدْ أَرْكَبُ الْهَوْلَ مَسْدُوداً عَسَاكِرُهُ
وَأَكْتُفِيهِ
السِّرَّ فِيهِ
ضَرْبَةُ الْعُنُقِ

Sorma insanlara benim ne kadar çok param olduğunu; asıl sor kendi kabileme benim ne kadar akıllı ve sağlam karakterli biri olduğumu?

Kabilem çok iyi bilir benim nasıl onların para kasası olduğumu mırın kırın eden cimri kişilerin elleri ceplerine gitmediği zaman.

Atılırim tehlikeye engellemiş olsa bile askerler. Sır taşırim sonunda boynum vurulacak olsa bile.

B. Kadisiye Olayı ve Sa'd b. Ebî Vakkâs'ın Ona Karşı Tavrı

Sergilemiş olduğu kişisel zaaflarına karşın Ebû Mihcen'in Müslüman olduktan sonra hayatında eşine az rastlanır cihad kahramanlıkları yaşamıştır. Kadisiye savaşı esnasında başından geçen olay da edebiyat ve tarih kitaplarında onun adına kaydedilen parlak sayfalardan biridir. Bir gece yarısı yaşanan ve adına “Leyletu'l-ağvâs” yani “Zafer gecesi” de denen söz konusu olay, İslâm tarihinde dönüm noktası olan meydan muharebelerinden biri sayılan Kâdisiye savaşında neredeyse onu savaş kahramanı yapacaktı. Olay şöyle gelişmiştir:

Halife Ömer'in kendisine şiddetli bir “had” cezası uygulayacağından korkan Ebû Mihcen Hicaz'ı terkedip Irak'a sığındı. O günlerde Irak valisi olan Sa'd b. Ebî Vakkâs

Allah adına verilmiş bir sözüm var. Bozمام ona verdiğim sözü kurtulsam da şayet ziyaret etmemek için yakınlarımı.

Ebû Mihcen'in bu beyitlerinden çok etkilenen Selma ona “ Sana son bir iyilik yapmak istiyorum; verdiğin sözü kabul ettim.” Diyerek kendisini serbest bıraktı. Ardından “Ata gelince, onu sana emanet veremem.” Dedi ve evine döndü. Bu duruma çok sevinen Ebû Mihcen, atın yularından tutup onu dışarı çıkarttı. Ona bindi ve üzerinde yel gibi uçup gitti. Bir anda kendini savaş meydanında buldu. Gün ağarmasıyla birlikte Müslüman askerler saf tutup tekbirler getirmeye başladı. Ebû Mihcen topluluğun önüne atılıp iki topluluk arasında mızrağı ve kılıcıyla oynamaya başladı. Bir ara Müslümanların arkasından dönüp önlerine geçti. Tekrar topluluğun önüne atıldı. Yine mızrağı ve silahıyla oynamaya başladı. İnsanlara arasında adeta bir fırtına estiriyordu. İnsanlar ona şaşır kaldı. Hiç kimse onu tanımıyordu. Onlardan biri “bu Hâşim b. 'Utbe'nin adamlarından biri veya Hâşim'in kendisi” dedi. Diğerleri, “Eğer melekler açıktan savaşa katılmamış olsalardı bu adam aramızdaki meleklerden biridir, derdik.” Dediler. Müslüman askerler, “eğer burada bulunanlar daha önce savaşa katılmış kimseler iseler bu şahsın efsane at Berkâ'nın sahibi olduğunu bilirler.” Dedi. Bu esrarengiz savaşçıyı dikkatli gözlerle süzen komutan Sa'd b. Ebî Vakkâs, “Lanet olsun sana Ebû Mihcen! Bu sıçrayışlar Belkâ'nın sıçrayışları. Eğer Ebû Mihcen hapiste olmamış olsaydı bu adamın Ebû Mihcen, atın da Belkâ olduğunu söylerdim.” Dedi. Ebû Mihcen gece yarısına kadar bu şekilde çarpışmaya devam etti. Sonunda askerler savaş alanından çekildi. Ebû Mihcen ise kimseye fark ettirmeden geri dönüp Saray'a girdi. Kendi kendine zindana girdi ve ayaklarını zincire bağladı. Tüm olup bitenleri öğrenen Selmâ, Ebû Mihcen'i huzuruna çağırıp “Ebû Mihcen, seni bu adam niçin hapse attı?” dedi. Ebû Mihcen bu soruya karşılık şu cevabı verdi:

Benim durumuma gelince, vallahi o adam beni haram bir şey yediğim veya içtiğim için hapse atmadı. Gerçek şu ki ben Câhiliye döneminde içki içen biriydim. Aynı zamanda bir şair idim. Dilimden hiç şiir düşmezdi. Bazen sesli bir şekilde şiir söylerdim. Bu yüzden başım çok sık belaya girer. Bu sefer de aşağıdaki beyitleri okuduğum için hapse atıldım (es-Sakafî 1983: s.8,25):

إذا مُنَّتْ فَادْفَنْتَنِي إِلَى جَنْبِ كَرْمَةٍ تُرْوِي عِظْلَمِي بَعْدَ مَوْتِ عُرْوَقِهَا
وَلَا تَنْتَنِي أَخَافُ إِذَا مَتَّ مُتُّ إِلَّا أَنْوَقِهَا
بِالْفَلَاةِ فَايْنِي
وَتُرْوِي بِخَمْرِ الْحَصْنِ لِحْمِي فَايْنِي أَسِيرٌ لَهَا مِنْ بَعْدِ مَا قَدَّ أَسْوَقِهَا

Öldüğümde beni üzüm bağlarının yanına gömün ki öldükten sonra kökleri kemiklerimi sulasin.

Beni çorak araziye de gömmeyin. Çünkü ben öldükten sonra hiçbir şeyden zevk almamaktan korkarım.

İnci gibi parlak kadehten dökülen içki ile sulanır benim etim. Çünkü ben, bir müddet onu kontrol ettikten sonra onun esiri oluyorum.

Bu beyitleri dinledikten sonra Selma durumu eşi Sa'd b. Ebî Vakkâs'a haber verdi. Sa'd, Ebû Mihcen'i huzuruna çağırdı. Onu serbest bıraktı ve "Git, dilinle söylediğin bir şeyi eyleme geçirmediğin sürece tutuklu değilsin." Dedi. Buna karşılık Ebû Mihcen, "Allah'a yemin olsun ki bir daha dilimden çirkin bir söz çıkmayacak.." dedi. (el-Isfahâni, 1979: s. 129-132; Faysal, 1986: s. 233-235)

C. Ebû Mihcen İle Halife Ömer Arasında Geçen Hadise

Ebû Mihcen ile onun kafadarlarının hayatında yaşamış oldukları en hoş anlar içki içerek geçirdikleri anlardı. Üstelik onlar bunu yaparken dine karşı gayet saygılı bir duruş sergiliyorlardı. Her şeyden önce içki sofralarını gizli düzenliyorlardı. İçki içmeye başladıklarında ise mutlaka ona bir sınır koyuyorlardı. Bir başka deyişle yüce yaratıcıya bir kez bile şirk koşmadan Allah Teâla'ya itaat etmedeki samimiyetleri ile içki içmekte ısrar etme konusundaki mevcut bağı bir şekilde sürdürmesini biliyorlardı. (Faysal, 1986: s. 235-236)

Bir gün içlerinde Ebû Mihcen es-Sakafi'nin de bulunduğu bir grup, içki içmek suçundan Halife Ömer'in huzuruna getirildi. Ömer nlara "Allah ve onun elçisi yasakladıktan sonra içki mi içtiniz?" diye sordu. Onlar da "Onu ne Allah, ne de onun elçisi yasakladı." Şeklinde cevap verdiler ve arkasından Kur'an-ı Kerim'den Mâide suresinin "Allah'tan korktukları, iman ettikleri ve salih amel işledikleri sürece iman eden ve salih amel işleyenlere yiyip içtiklerinden dolayı günah yoktur." Mealindeki 92. ayetini okudular. Ömer arkadaşlarına dönüp bu konudaki görüşlerini sordu. Onlar ise konuyla ilgili farklı görüşler ileri sürdüler. Bunun üzerine Ali b. Ebî Tâlib'e adam göndererek yanına çağırdı. Ali Ömer'in huzuruna gelince aynı şekilde onun da görüşünü sordu. Ali, "Bu âyet-i kerimeyi onların dediği gibi anlarsak ölü eti, kanı ve domuz etini yemeyi de helal kılmamız gerekir." Dedi. Bu söz üzerine orada bulunanların hepsi sustu. Bu defa Halife Ömer Ali'ye onların cezasının ne olması gerektiğini sordu. Ali ise, "Eğer onlar bu içkiyi kendilerine helal kılarak içtilerse öldürülmeleri gerekir. Aksine haram olduğunu bilerek içtilerse onlara "had" cezası uygulanması gerekir." Dedi. Bunun üzerine Halife Ömer onlara teker teker had cezası uygulamaya başladı. En son sıra Ebû Mihcen'e gelmişti ki kendisine sopa vurulmaya başlanınca aşağıdaki beyitleri okudu:

و لايسْتَطِيعُ الْمَرْءُ صَرْفَ الْمَقَادِرِ	أَلَمْ تَرَ أَنَّ الدَّهْرَ يَعْتُرُ
لِحَادِثِ دَهْرٍ فِي الْحُكُومَةِ جَائِرٍ	بِالْقِيَامِ
وَلَسْتُ عَنِ الصَّهْبَاءِ يَوْمًا بِصَابِرٍ	صَبْرَتْ فَلَمْ أَجْزَعْ وَلَمْ أَكْ كَائِعًا
فَخَلَّانُهَا يَبْكُونَ حَوْلَ الْمُعَاصِرِ	وَإِنِّي لَدُو صَبِيرٍ وَقَدْ مَاتَ إِخْوَتِي
	رَمَاهَا أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ
	بِحَنْفِهَا

Görmedin mi zamanın harcadığını bir genci; bir kişi böyle bir yeteneği harcayamazken.

Sabrettim, sızlanmadım ve de asla boyun eğmedim başıma gelen bu beladan dolayı zorba hükumete.

Şüphesiz ben çok sabırlı davrandım kardeşlerim öldüğünde. Fakat bir gün bile içkiye sabredemem.

Attı onu Müminlerin Emiri bile bile ölümüne. Oysaki dostları ağlıyor bu çağdaş kişinin etrafında.

Ömer, Ebû Mihcen'in " İçki içmeden bir gün bile duramam" sözünü duyunca ona "Tam da içindekini dışına vurdun, sen içki içmeye devam ettiğin sürece ben de senin cezanı artıracam." Dedi. O sırada Alî b. Ebî Tâlib söze karıştı ve "Ey Müminlerin Emiri, böyle yapman gerekmez, hem senin bir adamı bu şekilde cezalandırman uygun düşmez." Dedi. Ömer ise " Şüphesiz ki Allah şairler hakkında, 'Şairlere alçak kimseler uyuyor. Görmedin mi onlar bir vadide kendilerinden geçmiş bir haldeler ve yapmadıkları şeyleri bile söylüyorlar.'(Şu'arâ: 224-226) Diye buyurmamış mı?!" Şeklinde Kur'ân'dan delil sunarak bu tavrında ısrar edeceğini söyledi. (Faysal, 1986: s. 236-237)

D. Ebû Mihcen'in Kadınlara Karşı Zaafı

Ebû Mihcen'in toplumdaki dışlanmasının sebebi sadece içkiye olan düşkünlüğü ve şiirlerinde içkiden bahsetmiş olması değil aynı zamanda kadınlara karşı olan zaafını açıkça ifade etmekten çekinmemesi, hatta sosyal ortamlarda dikkat ve tepki çekecek bir şekilde kadınlara ilgi duymuş olmasıdır. Yine onun bu özelliği ile ilgili ilginç bir olay anlatılmıştır.

Ebû Mihcen Ensâr'dan adı "Emûs" olan bir kadına âşık olmuştur. Üstelik kadın evlidir. Her fırsatta onu görmeye çalışmış, onu görme fırsatı bulamadığı anlarda ise türlü hilelere başvurmaktan çekinmemiştir. Bir defasında o kadar ileri gitmiş ki kadının evinin yanındaki bir bahçenin duvarında çalışmakta olan bir işçiyi para vererek ayarlamış, onun kendisini görmezden gelmesini istemiş ve bahçenin duvarının deliğinden kadını gözetlemiş, onu gördüğü sırada ise aşağıdaki beyti söylemiştir:

وَلَقَدْ نَظَرْتُ إِلَى الشَّمْسِ وَدُونِهَا حَرَجَّ مِنَ الرَّحْمَنِ غَيْرُ قَلِيلٍ

Şemus'a baktım. Önünde Rahman tarafından az olmayan bir utancı vardı.

Bu durum kadının kocasının kulağına gidince adam durumu Halife Ömer'e şikâyet etmiş, Halife de Ebû Mihcen'in kadın hakkında söylemiş olduğu bu müstehcen beytine karşılık onu şehir dışına Hadavda denen yere sürgün etmiştir. (İbn Kuteybe, 1950: s. 224-226; Faysal, 1986: s. 237)

III. Sonuç

Makalede ele aldığımız Ebû Mihcen'in hayatının bir kesitinden dahi anladığımız kadarıyla Cahiliye dönemini yaşayan bazı insanlar yeni dinin hayatlarına girmesiyle ona inanmakla birlikte yine de Cahiliye döneminden bir şey onların dillerine tat vermeye devam etmiştir. Nitekim Ebû Mihcen'in bu kısa otobiyografisi bize şu sonuca varmamıza imkân vermektedir:

1- Cahiliye döneminin izleri Müslüman olup İslâm dininin temel esaslarını benimsemiş olsalar bile Ebû Mihcen ve onun gibi yaşayan şairlerin dillerinde etkili olmuştur.

2- Bu şairler geçmişe olan bağlılıklarından hemen kopamadıkları için kendilerini "had" cezasından kurtarmak amacıyla Kur'ân-ı Kerim ayetlerini yorumlamaya ve birtakım şüpheler üreterek haddi savuşturmaya bile çalışmışlardır.

3- Aslında bu şairler, yeni dinin kendilerine öngördüğü gidişat ile kendi gidişatları arasındaki çelişkinin kendileri açısından ne tür bir sıkıntılı duruma yol açtığını fark ediyorlar ve yaptıkları şeyi de bir bakıma kalpleri titreyerek yapıyorlardı. Hatta fırsat buldukça bu kötü huylarından dolayı toplum huzurunda özürlerini de beyan ediyorlardı.

4- Bu şairlerin asıl çelişkileri, özel hakların sadece fertlerin mülkiyetinde olduğu ve bu hakkı istedikleri gibi kullanabileceklerine inanmalarıydı. Hâlbuki devlet otoritesi onları sadece cezalandırma amacıyla müeyyideler koymuyor bu sayede onları da topluma karşı koruma ve kollamaya çalışıyordu. Fakat bu şairler yine işin kolayına kaçıyor bu gidişatlarındaki sorumluluğu dahi devlet otoritesinin sırtına atmaya çalışıyorlardı.

Fakat ortada bir gerçek var ki o da Ebû Mihcen gibi, içki içen ve bunu her vesile ile her ortamda ifade etmekten çekinmeyen bir aykırı kişiliğin İslâm toplumunda kendisini kabul ettirmiş olmasıdır.

Kaynaklar

Abdunnûr, C.(1984). el-Mu'cemu'l-edebeî. Beyrut:.Dâru'l-'ilm li'l-melâyîn.

Demirayak, K.1(2009 1). Arap Edebiyatı Tarihi-I Cahiliye Dönemi. Erzurum:Fenomen Yayınları.

Demirayak, Kenan 2(2009 2). Arap Edebiyatı Tarihi-II Sadru'l-İslam Dönemi. Erzurum: Fenomen Yayınları.

es-Sekâfi, Ebû Mihcen (1983). Dîvân. Beyrut: Dâru'l-'ilm lil melâyîn.

El-İsfahânî, Ebû'l-Ferec (1979) Kitâbu'l-agânî. Kahire.

Esed, M. (1997). Kur'an Mesajı meal-tefsir. İstanbul:İşaret yayınları.

Ferrûh, 'U. (1981). Târîhu'l-edebeî'l-'arabî. Beyrut: Dâru'l-'ilm li'l-melâyîn.

İbn Kuteybe (1950) eş-Şi'r ve'ş-şu'arâ. Kahire.

Faysal, Ş. (1986) *Tatavvuru'l-ğazel beyne'l-Câhiliyye ve'l-İslâm min İmri'i'-Kays ilâ İbn Ebî Rabî'a*. Beyrut :Dâru'l 'ilm li'l-melâyîn.

Talu, M. (1994). "Ebû Mihcen es-Sakafî" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 10, 188.